

บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย

The role of Sanghadhikara towards the clerical ruling in Loei province

พระอดุลย์ กุศลจิตฺโต(ภักดีกุล)¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครอง คณะสงฆ์ธรรมยุต เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัย เชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็น พระสังฆาธิการในเขตจังหวัดเลย จำนวน 201 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย บทบาทพระสังฆาธิการอยู่ในระดับสูงสุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทพระสังฆาธิการต่อการปกครอง คณะสงฆ์ธรรมยุต โดยรวมจำแนกตาม อายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก และวุฒิ การศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พระสังฆาธิการกับการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดเลย

Abstract

The purposes of this Thesis were: 1) to study the Role of Dhammayuttika Sanghadhikara Towards the Clerical Ruling in Loei Province. 2) to compare the Role of Dhammayuttika Sanghadhikara Towards the Clerical Ruling and distinguish as a personal status. 3) to study the obstacle, problems and solutions of Role of Dhammayuttika Sanghadhikara Towards the Clerical Ruling, it was a mixed method research consists of quantitative research and qualitative research. The sample groups was Sanghadhikara in Loei province, comprised 201 monks. Research tools were: 1) the questionnaire form of scale evaluates five levels, interview. The obtained data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and test, variable one-way ANOVA. Results of the study found that the mean score of the Role of Dhammayuttika Sanghadhikara Towards was holistically at a highest level, The education welfare was rated with the highest mean score and Comparative analysis of The Role of Dhammayuttika Sanghadhikara Towards the Clerical Ruling, was holistically by age, Vassa, position, Buddhism degree, World degree and Dhamma degree, the study found that has a difference statistical significance of .05.

Keywords: Sanghadhikara with the clerical ruling, Loei province

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ความเป็นมาของปัญหา

การปกครองคณะสงฆ์ในอดีต ได้ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นธรรมเนียมการปกครอง ได้อาศัยอำนาจรัฐและจารีตเป็นหลักอุดหนุน เมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยในคณะสงฆ์จนเป็นเหตุขัดข้องและจำเป็นต้องพึ่งรัฐ ก็ได้อาศัยอำนาจรัฐช่วยแก้ไข ดังเช่นสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช การคณะสงฆ์และการพระศาสนาได้ดำเนินมาด้วยลักษณะนี้ และเป็นที่ยอมรับนับถือของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ตลอดจนองค์ประมุขของประเทศ เพราะคณะสงฆ์ได้ดำเนินกิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาลแก่คณะสงฆ์และประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 พระมหากษัตริย์ทรงมอบอำนาจรัฐเพื่อให้จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ ศก 121 คณะสงฆ์จึงได้อาศัยอำนาจรัฐจัดการปกครองตามกฎหมายแต่นั้นมา ครั้นถึง รัชกาลที่ 8 พระมหากษัตริย์ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 ยกเลิก พระราชบัญญัติฉบับแรก เพื่อให้จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ โดยมีรูปแบบคล้ายกับการปกครองราชอาณาจักรตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กรมการศาสนา (2540)

พระสังฆาธิการเป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปด้วยดีพระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญในการดูแลพระภิกษุสามเณร ดูแลวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้พระภิกษุสามเณร มีจริยวัตรงดงาม

ประเพณีปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย นับว่าพระสังฆาธิการเป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร มิให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษา จัดการวัด และสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ความสะอาดตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลกรรมทางศาสนา กระทั่งพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2540)

เจ้าอาวาสมีอำนาจสูงสุดภายในวัด คือเจ้าอาวาสวัดซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ 9 ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองวัด และเป็นผู้แทนวัด เนื่องจากวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล คือบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาตาม มาตรา 45 กล่าวว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา” ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งสำคัญยิ่ง และนอกจากนั้นเจ้าอาวาสยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพุทธศาสนิกชนมากที่สุดที่จะช่วยจรรโลง

พระพุทธศาสนา ปุณฺณังศรัทธาในพระพุทธศาสนา แก่ประชาชนคือพระสังฆาธิการ สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554)

บทบาท คือ พฤติกรรมที่แสดงออกตามสถาน ของบุคคลในสังคมบทบาท เป็นแบบแผน ความต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อทัศนคติ ค่านิยมและการกระทำ ของสมาชิกที่ชุมชนคาดหวังว่าจะต้องเป็นตามลักษณะ ของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่าบทบาทคือสิทธิ หน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นใน สังคมตามสถานภาพของตนเองพระเทพรัตนสุธี(สมศักดิ์ โชติคุณโร) (2553)

แม้ว่าบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการ ปกครองคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย ในปัจจุบัน จะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่ผู้วิจัยต้องการ ศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาการบทบาทพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการ ปกครอง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ให้มีความสมบูรณ์ มากที่สุด อีกทั้งในปัจจุบันงานกิจการคณะสงฆ์ มีเพิ่ม มากขึ้นจึงทำให้พระสังฆาธิการต้องเร่งปรับตัวเพื่อทำงาน เจริญรุ่ง เพื่อให้เกิดการกระตุ้นงาน คณะสงฆ์ให้มี ประสิทธิภาพ กว่าเดิม โดยเฉพาะพระสังฆาธิการผู้มี บทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ระดับภาค อาจจะมีเวลา ในการดูแลการปกครองคณะสงฆ์ได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งจะส่งผล กระทบต่อการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค รวมทั้งอาจ ทำให้ขาดการวางแผนพัฒนาศาสนวัตถุและศาสนบุคคล อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับบทบาทดังนี้ “บทบาท” ตามพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่าการ ทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาท ของครูหรืออีกนัยหนึ่งก็คือการแสดงพฤติกรรมตาม บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ และทฤษฎีบทบาทเมอร์ตัน (Merton's role theory) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้อง มีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน

บทบาทจะมีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคม ที่เขาสังเกตอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น ส่วนทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's role theory) กล่าวว่าไว้ว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตาม ข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ และทฤษฎีบทบาทของกัสกิน (Guskin's role theory) ได้กล่าว พฤติกรรมของบุคคลแต่ละ คนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และ ทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควร ปฏิบัติอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพระเกษมศักดิ์ วรสุโข(อาสนะทอง) (2555) เรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมแสง จังหวัด นครสวรรค์” ผลวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการในอำเภอ ชุมแสง อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความ เจริญก้าวหน้าที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับพุทธจักรและ อาณาจักร เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมตลอดถึงการ พัฒนาคณะสงฆ์ การศึกษาและอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับ คณะสงฆ์โดยใช้หลักหน้าที่ของพระสังฆาธิการ 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและ การสาธารณสงเคราะห์เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัด นครสวรรค์ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา การศึกษาสามัญ การศึกษาทางธรรม และตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัด นครสวรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และผลงานวิจัย พระครูพิศาลดิธรรมา (2556) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสใน เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี

ค่าเฉลี่ย 3.62 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปกครอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการศาสนศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณสงเคราะห์ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 3.38

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสังฆาธิการรูปหนึ่งในเขตการปกครองคณะสงฆ์จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และระเบียบข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคมอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการ (ธรรมยุต) ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป ทั้งยังเป็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปวางแผนพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในอำเภออื่นและจังหวัดอื่นๆ ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ที่ได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการ ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการ ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการ ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระสังฆาธิการ ซึ่งสังกัดธรรมยุต ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์ จังหวัดเลย จำนวน 427 รูป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการที่สุ่มจากประชากรโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวน 201 รูปและทำการหาสัดส่วนตามจำนวนพระสังฆาธิการและโดยการสุ่มจับสลากแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ดังนี้

1.1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็น แบบเลือกตอบ (Checklist) หรือตรวจสอบรายการ โดยถามเกี่ยวกับอายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาทางธรรม วุฒิทางการศึกษาทางโลก และวุฒิการศึกษาทางเบญญธรรม จำนวน 6 ข้อ

1.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดเลย จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านสถานที่ 3) ด้านการศึกษา และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

2. แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

1.1 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย นำไปให้ที่ปรึกษาตรวจสอบเสนอแนะ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องจากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.2 นำแบบสอบถาม จำนวน 201 ชุด โดยกระจายกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ในจังหวัดเลย เก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บคืน

1.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากพระสงฆ์ในจังหวัดเลย ทั้งหมดโดยอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน 201 ชุด นำมาหาค่าเฉลี่ยร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูล

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งบันทึกการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึก

2.2 รวบรวมแบบสัมภาษณ์กับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส

2.3 นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบหาค่าเฉลี่ยร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ปัจจัยผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 3) การทดสอบสมมติฐานของการวิจัยใช้การทดสอบ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว

(One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะพบว่าเป็นพระสงฆ์ในเขตจังหวัดเลย (ธรรมยุต) จำนวน 201 รูป พบว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีอายุ 20-40 ปี จำนวน 110 รูป คิดเป็นร้อยละ 54.50 มีพรรษามากที่สุดคือ 21-40 พรรษา จำนวน 84 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.60 มีตำแหน่งมากที่สุดคือเจ้าอาวาสจำนวน 136 รูป คิดเป็นร้อยละ 67.30 มีวุฒิการศึกษาทางธรรมมากที่สุดคือนักธรรมตรีมีจำนวน 113 รูป คิดเป็นร้อยละ 55.90 มีวุฒิการศึกษาทางโลกมากที่สุดคือประถมศึกษามีจำนวน 136 รูป คิดเป็นร้อยละ 67.30 มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมมากที่สุดคือเปรียญธรรม 1-4 จำนวน 3 รูป คิดเป็นร้อยละ 1.50

2. การปกครองของพระสงฆ์ในจังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ของ บทบาทพระสงฆ์ในเขตการปกครองในระดับสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = 0.40) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{x}$ = 4.10, S.D. = 0.69) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการปกครอง ($\bar{x}$ = 3.80, S.D. = 0.29)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตในเขตการปกครอง จังหวัดเลย โดยรวม จำแนกตาม อายุ

พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลกและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) 6 ด้านคือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมทั้ง 6 ด้าน บทบาทของพระสังฆาธิการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลศึกษาของพระครูสันติธรรมมาภิรัต(นาควิไล) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสภาพส่วนบุคคลโดยรวม พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน มีบทบาทในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกันซึ่ง ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าดังนี้

1. ด้านการปกครอง ผลศึกษาพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระสังฆาธิการในจังหวัดเลยมีระบบการปกครองที่ดี สอดคล้องกับผลศึกษาของพระณัฐพล ฐิติธมฺโม (ปราบพินาศ) (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ตามความ

คิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการศาสนศึกษา ผลศึกษาพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระสังฆาธิการในจังหวัดเลยมีความมุ่งมั่นในข้อวัตรปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระธนดล นาคพิพัฒน์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านศาสนศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผลศึกษาพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระสังฆาธิการจังหวัดเลยมีความเมตตาเอื้อเฟื้อให้กับคนยากไร้ เช่น การตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรปญฺโญ (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี พบว่า มีบทบาทอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลศึกษาพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระสังฆาธิการจังหวัดเลยมีการอยากเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอันมากเพื่ออยากให้ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนามีความรู้ความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและมีความเลื่อมใสมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่นครูสอนศีลธรรม การจัดสอบธรรมศึกษา เป็นต้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภริศฐ์ ใจเสื่อ (2556) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ พบว่า ด้านเผยแผ่ศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านการสาธารณูปการ ผลศึกษาพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์

ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระสังฆาธิการจังหวัดเลยมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากจึงมีการส่งเสริมด้านการสาธารณูปการ เช่นการต่อเติมบูรณปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซม กุฏิวิหาร ศาลา ที่เก่าและพังให้กลับมาสวยงามและใช้ได้อีกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ หินเกิด (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการกับการพัฒนาวัดใน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ผลศึกษาพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพระสังฆาธิการจังหวัดเลยมีการอนุเคราะห์ สงเคราะห์แก่ทุกคนเป็นอย่างดี เช่น การช่วยเหลือเรื่องทุน การเรียนของผู้ยากไร้ เป็นต้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศาลถิรธรรม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขต ธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต)

1. ผลการศึกษาพบว่าโดยด้านรวมเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) เพื่อเปรียบเทียบอายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการทุกรูป ที่ตอบใบสอบถามมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องของการปกครองคณะสงฆ์ คณะธรรมยุต ในเขตจังหวัดเลย จึงไม่สอดคล้องกับผลวิจัยของ พระวัชรชัย จารุมโน (ศรีสุข) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการ คณะสงฆ์: กรณีศึกษา

วัดในอำเภอหนองแซง จังหวัดสระบุรี พบว่า ด้านอายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีความแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาพบว่า อายุของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการอาจมีอายุไม่เท่ากันแต่มีความคิดความรู้ความเข้าใจเหมือนและมีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน จึงทำให้ความคิดเห็นเหมือนกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำแนกตามอายุ มีความแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการหาของ เชฟเฟ (Scheffe) พบว่า อายุ 20-40 ปี กับ 61 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุของพระสังฆาธิการแต่ละรูปนั้นบางท่านอาจมีอายุน้อยแต่มีพรรษามาก บางรูปอายุมาก แต่มีพรรษาน้อย ได้มาเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยถูกต้องนั้นไม่เหมือนกัน เพราะพระสังฆาธิการที่มีพรรษามากกว่าย่อมรู้เรื่องและ มีเวลาในการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพื่อมาเทศน์สั่งสอนญาติโยมได้ถูกต้องมากกว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุมาก แต่มีพรรษาน้อย จึงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับผลวิจัยของพระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชาปญญาโร) (2556) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่าอายุไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาพบว่าพรรษาของพระสังฆาธิการเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานพระพุทธศาสนาของจังหวัดเลย และหน่วยงานพระสังฆาธิการจังหวัดเลย มีการเสริมสร้างกิจกรรมคณะสงฆ์และชุมชน ให้มีความ

สะอาดและมีความสุข จึงไม่สอดคล้องกับผลวิจัยของ พระเกษมศักดิ์ วรสุโข (อาสนะทอง) (2555) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าพระราชาแตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาพบว่า ตำแหน่งของ พระสังฆาธิการ เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการ คณะธรรมยุตในเขตจังหวัดเลยนั้นมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำ และมีการลงอุปถัมภ์ค้ำจุนตลอดในพรรษา จึงทำให้พระสังฆาธิการ มีความรักสามัคคีกัน ตามแนวพระพุทธศาสนา จึงไม่สอดคล้องกับผลวิจัยของพระมหามณเฑียร วรธมโม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดพังงา พบว่าตำแหน่งแตกต่างกัน

5. ผลการศึกษาพบว่า วุฒิการศึกษาทางธรรมของพระสังฆาธิการ เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) ไม่มีความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการมีการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ให้อยู่อย่างยั่งยืนและยาวนาน เพื่อการเผยแผ่ให้คนรุ่นหลังได้ฟังเทศ พุทธประวัติ ให้มีความเลื่อมใสและศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงไม่สอดคล้องกับผลวิจัยของ พระวัชรชัย จารุธมโม (ศรีสุข) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการ คณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี พบว่าวุฒิการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน

6. ผลการศึกษาพบว่า วุฒิการศึกษาทางโลกของพระสังฆาธิการ เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน

การปกครองจำแนกตาม วุฒิการศึกษาทางโลกมีความแตกต่างกันและด้านการศึกษาสงเคราะห์จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก โดยใช้วิธีการหาของ เชฟเฟ (Scheffe) พบว่าระดับประถมศึกษากับระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการมีวุฒิการศึกษาทางโลกมีระดับการศึกษาไม่เหมือนกัน พระสังฆาธิการบางรูปอาจไม่ได้เรียนหรือเรียนจบระดับประถมศึกษาบางรูปเรียนจบระดับอุดมศึกษา จึงทำให้ความคิดเห็นในเรื่องการปกครองคณะสงฆ์มีผลออกมาแตกต่างกัน นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงสอดคล้องกับผลวิจัยของ พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต ด้านการปกครองจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลกมีความแตกต่างกันและด้านการศึกษาสงเคราะห์จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่าไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมของพระสังฆาธิการ เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย (ธรรมยุต) มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีความแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการหาของ เชฟเฟ (Scheffe) พบว่าประโยค 1-4 กับ อื่นๆ แตกต่างกัน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่าประโยค 1-4 กับ ประโยค 5-7 แตกต่างกัน ด้านการสาธารณูปการ พบว่า ประโยค 1-4 กับ ประโยค 5-7 แตกต่างกัน และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่าประโยค 1-4 กับ ประโยค 5-7 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการ คณะธรรมยุตไม่ค่อยสนใจในการเรียนทางเปรียญธรรม เพราะคิดว่าเปรียญธรรมไม่ค่อยสำคัญมากนักจึงทำให้ วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมกับการปกครองคณะสงฆ์ของคณะธรรมยุตในเขตการปกครองจังหวัดเลย ทั้ง 6 ด้าน

แตกต่างกัน นอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่ จึงสอดคล้องกับผลวิจัยของพระมหาอานนท์ อานนุโท (นรมาตโร) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในเขตจังหวัดชุมพร กับการประยุกต์ใช้หลัก ภูมิปัญญาบริหารธรรม 7” ด้านการศาสนศึกษาจำแนกตาม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ด้านการสาธารณูปการจำแนกตามวุฒิการศึกษาทาง เปรียญธรรมและด้านการสาธารณสงเคราะห์จำแนกตาม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. การปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดเลยนี้ มีความเป็นหมู่คณะและสามัคคีกันเพราะความสามัคคี เป็นสิ่งที่จะนำพาพระสังฆาธิการ เรามีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยและปกครองได้ง่าย เพราะมีความเข้าใจซึ่งกัน และกันในการปกครองทั้ง 6 ด้านก็เช่นกัน ควรปกครอง ทุกด้านเท่าๆ กัน หรือด้านที่เรามีความถนัดและไม่เกิน ความสามารถของเรา เพื่อให้การปกครองในด้านนั้นๆ มีประโยชน์แก่ตัวผู้ให้และผู้รับให้มากที่สุด แนวคิด โดยรวมของพระสังฆาธิการที่ตอบแบบสัมภาษณ์ใน ข้อแรกมีแนวคิดไปในทางเดียวกันคือ ในการปกครอง คณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านนั้น เป็นไปด้วยดีเพราะว่าการ ปกครองคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านมีความจำเป็นต่อการทำงานของ พระสังฆาธิการที่เห็นได้ชัดคือการทำงานอย่างมี ขั้นตอนและเป็นระเบียบคณะสงฆ์มีความรักความ สามัคคีกัน หรือแม้แต่ในการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัด อื่นๆ ก็มีการปกครองทั้ง 6 ด้านนี้เพื่อให้การปกครองมี ประโยชน์และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การปกครองคณะธรรมยุตในจังหวัดเลย มีเจ้าคณะจังหวัดมาแล้ว 6 รูปด้วยกัน รูปที่ 1 คือพระธรรม วราลังการ (หลวงปู่ศรีจันทร์ วัณฺณโก) วัดศรีสุทธาวาส รูปที่ 2 พระราชสีลสังวร วัดศรีโพนแทน รูปที่ 3 พระราช

สุเมธี วัดภูมวนาราม รูปที่ 4 พระราชญาณวิสุทธิโสภณ วัดศรีอภัยวัน รูปที่ 5 พระปิยทัสสี วัดป่าผาเจริญ รูปที่ 6 พระภัทรธรรมสุธี วัดศรีสุทธาวาส มีรูปแบบการปกครอง แบบแบ่งเขตการปกครองเป็นวัด ตำบล อำเภอ และศูนย์รวม คือจังหวัด การปกครองแบบปรึกษาหารือในที่ประชุม แสดงความเห็นและความสามัคคีในหมู่คณะเป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน

3. พระสังฆาธิการทำหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ ยังล่าช้า อาจเป็นเพราะการแต่งตั้งพระสังฆาธิการแทน รูปเก่าที่เกษียณหรือลาออกทำให้พระสังฆาธิการที่ได้รับ ตำแหน่งใหม่ยังไม่เข้าใจในหน้าที่การงานของตนดีพอ จึงเกิดการล่าช้า ข้อเสนอแนะคือการแต่งตั้งผู้ที่จะมารับ ตำแหน่งแทนพระสังฆาธิการรูปเก่าควรรับบุคคล มี วุฒิการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อที่จะสนองงาน การปกครองคณะสงฆ์และเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ พระภัทรธรรมสุธี (สุพัฒน์ สุวฒฺมโณ) (2558)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย จึงเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็น ของพระสังฆาธิการที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการที่มี ต่อการปกครองคณะสงฆ์ ในเขตการปกครอง จังหวัดเลย ซึ่งแปลค่าผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ควรรักษา มาตรฐานบทบาทของพระสังฆาธิการในการปกครองทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปกครอง ซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการปกครองไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 2 การออกกฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะซึ่งมีค่าผลโดยรวม

อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็น หมู่คณะไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 1 การจัดประชุม พระภิกษุสามเณรเพื่อชี้แจงกฎระเบียบตามวาระต่างๆ ซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการจัดประชุม พระภิกษุสามเณรเพื่อชี้แจงกฎระเบียบตามวาระต่างๆ ไว้

2. ด้านการศาสนศึกษา ซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการศาสนศึกษาไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 การตรวจตรา เยี่ยมเยือนสำนักศาสนศึกษาซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการตรวจตราเยี่ยมเยือนสำนักศาสนศึกษาไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 5 การจัดหาทุน การศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่เรียนนักธรรมและ บาลีซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการจัดหาทุน การศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่เรียนนักธรรมและไว้

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ซึ่งมีค่าผลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐาน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 4 การช่วยเหลือ หรือสนับสนุนโรงเรียนอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งมีค่า ผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการ จึงควรรักษา มาตรฐานการศึกษาสงเคราะห์ไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 2 การเพิ่มและ สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น ซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการเพิ่มและ สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกระดับชั้นไว้

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่า ผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการ จึงควรรักษา มาตรฐานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 7 การจัดให้มี พระธรรมทูตหรือธรรมะจาริกอบรมสั่งสอนแก่ชาวบ้าน ซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการจัดให้มี พระธรรมทูตหรือธรรมะจาริกอบรมสั่งสอนแก่ชาวบ้านไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 4 การส่งเสริม พระภิกษุสามเณรให้รู้จักวิธีการเผยแผ่ธรรมะโดยการ จัดให้มีการเทศน์บรรยายธรรมตามโอกาสซึ่งมีค่าผลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้รู้จักวิธีการ เผยแผ่ธรรมะโดยการ จัดให้มีการเทศน์บรรยายธรรมตาม โอกาสไว้

5. ด้านการสาธารณูปการ ซึ่งมีค่าผลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานด้านการสาธารณูปการไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 3 การก่อสร้าง เสนาสนะด้วยการขอขบประมาณอุดหนุนจากราชการซึ่งมี ค่าผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการ จึงควรรักษา มาตรฐานการก่อสร้างเสนาสนะด้วยการขอ ขบประมาณอุดหนุนจากราชการไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 2 การ ควบคุม ดูแลการก่อสร้างโดยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและ ความเป็นไทยซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการ ควบคุมดูแลการก่อสร้างโดยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่นและความเป็นไทยไว้

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ซึ่งมีค่าผลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานด้านการสาธารณสงเคราะห์ไว้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 การจัดทำถนน ภายนอกวัดให้สะดวกแก่การสัญจรไปมาซึ่งมีค่าผลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษา มาตรฐานการจัดทำถนนภายนอกวัดให้สะดวกแก่การ สัญจรไปมาได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 8 การช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยธรรมชาติซึ่งมีค่าผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงควรรักษามาตรฐานการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยธรรมชาติไว้

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2540). กองแผนงาน หนังสือคู่มือ พระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

_____. (2540). คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

ชาญณรงค์ หินเกิด. (2556). บทบาทของพระสังฆา ธิการกับการพัฒนาวัดในจังหวัด มหาสารคาม.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระเกษมศักดิ์วรสุโข (อาสนะทอง). (2555). บทบาท พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์อำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์ บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

พระครูปลัดกิตติวัฒน์(คชาปญฺญาธโร). (2556). การ บริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการใน อำเภอ บางเลน จังหวัดนครปฐม . วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูพิศาลธีรธรรม. (2556). ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์พศวีรธีรบุญ. (2556). บทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์: ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัด นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย.

พระครูสันติธรรมมาภิรัต(นาควิไล). (2555). บทบาทพระ สังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง พุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระณัฐพล จิตฺตมโม(ปราบปินาศ). (2556). การบริหาร วัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ตาม ความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพรัตนสุธี(สมศักดิ์โชติคุณโร). (2553). **บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครอง จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธนดล นาคพิพัฒน์. (2556). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธวัชชัย จารุมโน (ศรีสุข). (2554). **ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระภัทรธรรมสุธี (สุพัฒน์ สุวฒโน). (2558). **วัดศรีสุทธาวาส พระอารามหลวง**. เลย: ตำบลกุดปอง อำเภอเมือง.

พระมหาชวลิต ชาติเมธี(คงแก้ว). (2554). **บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาณัติยร วรรณโม. (2556). **บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอานนท์ อานนโท(นรมาตร). (2555). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดชุมพรกับการประยุกต์ใช้หลักภิกขุอุปบริหานิยธรรม 7**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภคิษฐ์ ใจเสือ. (2556). **สภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการกลุ่มเขตรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). **คู่มือพระสังฆาธิการ สถาบันพระสังฆาธิการ**. กรุงเทพฯ: กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

Merton, Robert K. (1936). The Unanticipated Consequences of Purposive Social Action. *American Sociological Review*, 1(6) : 894 – 904.